Latent tuberkulos

Smittskyddsläkarnas informationsblad

Vad är latent tuberkulos?

Latent tuberkulos definieras som en immunreaktion mot tuberkulosantigen och den påvisas med immunologiska tester. Kroppens immunförsvar kontrollerar eventuella levande, men inte odlingsbara tuberkulosbakterier. En person med latent infektion är definitionsmässigt inte sjuk i tuberkulos och har inga symtom på aktiv tuberkulos. Tillståndet är inte smittsamt. Även vissa andra mykobakterier kan ge upphov till provsvar som talar för latent tuberkulos.

Latent tuberkulos är inte anmälningspliktig enligt smittskyddslagen.

Hur påvisas latent tuberkulos?

För närvarande finns inget test som säkert kan påvisa latent infektion. Indirekt kan immunreaktivitet mot tuberkulosantigen ofta påvisas med blodprov (IGRA-tester) eller hudtest (tuberkulintest). Resultat vid dessa båda tester kan vara diskordanta, men i avsaknad av mer specifika tester kan båda användas för påvisning av latent tuberkulos. IGRA-tester är mer specifika än tuberkulintest, i synnerhet hos BCG-vaccinerade individer där en positiv tuberkulinreaktion kan vara svårtolkad.

Vad är risken vid latent tuberkulos?

Ungefär 90 % av i övrigt friska personer med latent tuberkulos utvecklar aldrig aktiv tuberkulos under sin livstid. Av resterande 10 % insjuknar cirka hälften inom en tvåårsperiod efter smitta och hälften senare i livet. Risken att utveckla aktiv tuberkulos efter smitta är större hos små barn och tonåringar än hos vuxna. Hos personer med latent tuberkulos och immunbrist på grund av annan sjukdom eller behandling som försämrar immunförsvaret finns en ökad risk att utveckla aktiv tuberkulos. Progress från latent till aktiv tuberkulos sker gradvis och mellanstadier kan vara svårtolkade. Hivtest rekommenderas vid latent tuberkulos.

Information till person med latent tuberkulos

Den viktigaste åtgärden vid konstaterad latent tuberkulos är information om risken att insjukna i aktiv tuberkulos, och vikten av att söka vård vid långdragen hosta, ofrivillig viktnedgång eller andra symtom som kan tyda på aktiv tuberkulos.

Behandling

Förebyggande behandling av latent tuberkulos bedöms minska risken för utveckling av aktiv sjukdom med 60-90 % vid fullföljd behandling. Aktiv tuberkulos måste alltid uteslutas före behandling mot latent tuberkulos.

Beslut om förebyggande behandling av latent tuberkulos bygger på en sammanvägning av olika riskfaktorer för insjuknande, risken för svår sjukdom, risken

för biverkningar av behandlingen, risken för re-exponering för smittsam tuberkulos och sannolikheten för att behandlingen kommer att genomföras enligt ordination.

- Faktorer som stärker indikationen för förebyggande behandling vid latent tuberkulos:
  - barn och ungdomar
  - förestående eller nyss avslutad graviditet
  - misstänkt eller känd tuberkulossmitta under de senaste två åren
  - pågående eller planerad immunsuppression (tumörbehandling, biologiska läkemedel (som exempelvis TNF-alfa hämmande läkemedel) eller immunhämmande behandling vid transplantation)
  - samtidiga sjukdomar som ökar risken för insjuknande i aktiv tuberkulos (t.ex. insulinberoende diabetes, obehandlad hivinfektion, avancerad njursvikt)

- Faktorer som minskar indikationen för förebyggande behandling vid latent tuberkulos:
  - Misstänkt eller känd tuberkulossmitta för mer än två år sedan (om inte patienten är eller förväntas bli immunsupprimerad).
  - ålder över 35 år
  - tveksamhet om personen kommer att kunna genomföra behandlingen enligt ordination
  - leversjukdom, behandling med potentiellt levertoxiska läkemedel eller alkoholmissbruk
  - hög risk för återexponering för tuberkelbakterier, till exempel förestående vistelse i högincidensland.